

ZPRAVODAJ

Historického spolku Liechtenstein

Č. 1-2 PROSINEC 2024

ROČNÍK 12

100 LET CELNÍ A MĚNOVÉ UNIE LICHTENŠTEJNSKA A ŠVÝCARSKA

ING. PAVEL JUŘÍK

Před 100 lety 1. ledna 1924 vstoupila v platnost celní unie Lichtenštejnska se Švýcarskem, kterou se knížectví hospodářsky propojilo se svým větším sousedem (podepsána byla o rok dříve). Orientace na hospodářsky silného, liberálního a neutrálního souseda se mu vyplatila, ale i nadále si Lichtenštejnsko zachovalo nadstandardní vztahy s Rakouskem.

Dne 26. května 1924 vstoupila v platnost dohoda o měnové unii knížectví se Švýcarskem a tímto dnem se švýcarský

frank stal zákonným platidlem v Lichtenštejnsku. Více informací o obou zásadních rozhodnutích lichtenštejnské vlády naleznete v přiloženém dokumentu. Ani zde nebyla diskuse politiků a ekonomů jednoduchá, jako není dnes v případě diskuse o zavedení euro v České republice. V případě Lichtenštejnska však byla musela být diskuse, vzhledem k neutěšeným poválečným podmínkám, poměrně rychlá a její výsledek byl jednoznačný. Švýcarský frank se stal zákonnou měnou Lichtenštejnska.

Pamětní známky lichtenštejnské pošty ke 100. výročí celní unie

15. VÝROČÍ OBNOVENÍ DIPLOMATICKÝCH STYKŮ ČESKÉ REPUBLIKY S LICHTENŠTEJNSKEM

Na základě dohody členských států Evropské unie o uzavření smluv o zabránění dvojího zdanění s Lichtenštejnem, Česká republika v roce 2008 obnovila jednání s Vaduzem o navázání diplomatických styků. Předchozí jednání byla v roce 1993 ukončena, protože česká strana nepřistoupila na požadavek Lichtenštejnska, aby bylo jednáno o restituci majetku lichtenštejnských občanů (v roce 1990 to písemně slíbil ministr zahraničí Jiří Dienstbier a Vaduz proto neblokoval žádost o členství Československa v Radě Evropy).

Paradoxně ještě v roce 1992 budoucí Česká republika oslovila všechny státy a mezinárodní organizace se žádostí o své uznání od 1. ledna 1993 jako suverénního státu. V případě Lichtenštejnska česká vláda arogantně navrhla, aby se oba státy navzájem uznaly s platností až od ledna 1993, a to přestože knížectví je nezávislým subjektem mezinárodního práva od roku 1806, tedy o 112 let déle než Československo, právní předchůdce České republiky. Nezávislým územím v rámci Svaté říše římské bylo knížectví už od roku 1719 (a hrabství Vaduz a panství Schellenberg od 14. století). - Pokud by na to Vaduz přistoupil, otázka řešení konfiskace majetku jeho občanů v ČSR v roce 1945 by se zkomplikovala.

Protože v roce 2008 vláda knížectví již vstřícně nepodmiňovala obnovení diplomatických styků vyřešením sporných majetkových otázek, bylo dne

8. září 2009 podepsáno *Memorandum o budoucí spolupráci*. - Diplomatické styky byly obnoveny po dlouhých 64 letech, kdy byly latentní (žádná ze stran je v roce 1939 ani 1945 nepřerušila), což byla světová rarita. Sporné otázky vzájemné, více než 700leté historie, od roku 2010 analyzuje mezivládní Česko-lichtenštejnská komise historiků. Její nezávislý výzkum potvrdil, že Liechtensteinové za 2. světové války nekolaborovali s nacisty a více než 700 let společné historie bylo pro Moravu, Slezsko a Čechy velmi přínosné.

Když byly v září 2009 obnoveny diplomatické styky České republiky a Lichtenštejnska, o týden později 19. září přijel vládnoucí kníže Hans-Adam II. v doprovodu Marie-Pii Kothbauer princezny Liechtenstein, velvyslankyně knížectví v Rakousku, na křest knihy Ing. Pavla Juřika *"Moravská dominia Liechtensteinů a Dietrichsteinů"*, která poprvé přinesla pravdivé informace o historii rodu Liechtensteinů. Kníže byl přivítán hejtmanem Jihomoravského kraje na zámku Mikulov, kde v roce 1249 Liechtensteinové poprvé vstoupili na Moravu.

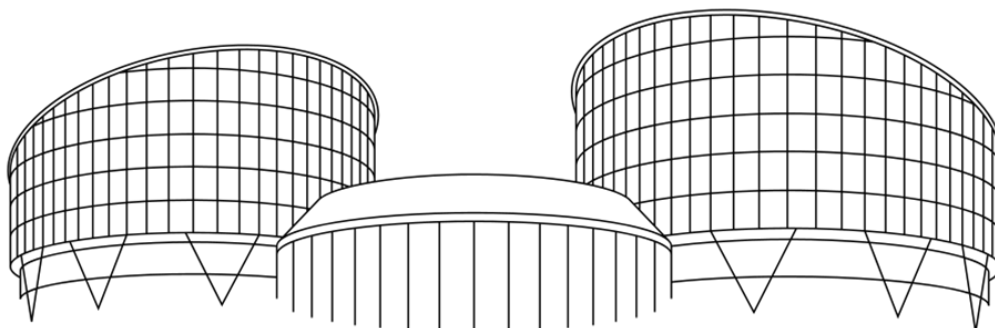
Od té doby hlava státu a rodu J. J. vládnoucí kníže Hans-Adam II. z Liechtensteinu Českou republiku navštívil mnohokrát, jako host krajů nebo měst. V roce 2010 otevřel v Jízdárně Valdštejnského paláce v Praze výstavu uměleckých děl z knížecích sbírek a při té příležitosti se neformálně setkal s

prezidentem České republiky Václavem Klausem. K oficiální státní návštěvě hlavy Lichtenštejnska však dosud nedošlo, není k ní bohužel důvod.

Ačkoliv se styky obou zemí dobře rozvíjejí na poli mezinárodní spolupráce, kultury nebo investic lichtenštejnských firem a Česká republika čerpá dotace z tzv. Norských fondů, do kterých přispívá i Lichtenštejnsko, stále něco chybí. Chybí důstojná tečka za konfiskací majetku 39 občanů neutrálního státu, který za druhé světové války pomohl mnoha perzekuovaným lidem. Takovou "tečku" ve formě vzájemné dohody vlád Vaduz

před několika lety navrhl. Nepožaduje navrácení majetku, ale jeho správu ve společně zřízeném fondu. V něm by byl pouze majetek, který dnes vlastní Česká republika (netýká se občanů, firem, obcí, krajů ap.).

Na odpověď vláda Lichtenštejnska dodnes čeká marně. Česká vláda vyčkává na rozsudek Mezinárodního soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Je ale hodné vlády demokratického státu, aby čekala na to, jak o komunistických zločinech rozhodne mezinárodní tribunál?

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

VERNISÁŽ VÝSTAVY V KOLÍNĚ "LIECHTENSTEINOVÉ V ČECHÁCH"

Regionální muzeum v Kolíně 20. února 2024 zahájilo vůbec první výstavu o historii a odkazu rodu Liechtensteinů v Čechách. Dosud se podobné výstavy týkaly působení rodu na Moravě a ve Slezsku. Autoři výstavy Ing. Pavel Juřík a PhDr. Vladimír Jakub Mrvík, Ph. D. návštěvníkům představují aktivity Liechtensteinů v Čechách nejen prostřednictvím panelů s mapami a

medailony jejich sídel a kvalitními kopiemi portrétů z knížecích sbírek ve Vídni a Vaduzu, ale také několika desítkami zajímavých a v mnoha případech unikátních a nesmírně cenných artefaktů.

Mezi nimi návštěvníci výstavy našli nejen halapartnu knížecí gardy Karla Eusebia z Liechtensteinu z poloviny 17.

století, ale také portrét maršála Josefa Václava z Liechtensteinu, barokní nábytek ze zámku v Kolodějích, který pochází z pozůstalosti vévodkyně Marie Terezie Savojské, originální malby holandských mistrů z českých sbírek rodu, originály stavebních plánů, stříbrné mince Liechtensteinů a mnohé další. Většina exponátů pochází z rozsáhlých sbírek muzea v Kolíně a před vystavením prošly restaurováním. Asi třetinu exponátů zapůjčily další české instituce a soukromí sběratelé.

Madona Tismická je mimořádně cennou památkou z doby gotiky

Připomeňme, že Liechtensteinové rozšířili svá moravská a slezská panství v roce 1622, když kníže Karel I. koupil panství Ústí nad Orlicí a Lanškroun. O rok později koupil od Albrechta z Valdštejna Kostelec nad Černými lesy - největší

panství v Čechách a nejnósnější panství Liechtensteinů na území dnešní České republiky vůbec. K nim přibyla panství v Roztokách u Prahy, v Ratajích nad Sázavou, Rumburku, Radimi u Kolína, Zahrádkách u České Lípy a další a dva paláce v Praze.

Manželka Karla I. z Liechtensteinu paní Anna Marie Černohorská z Boskovic se synkem Karlem Eusebiem

Vernisáže výstavy se zúčastnila Ing. Věra Kovářová první místopředsedkyně Poslanecké sněmovny PČR, senátor Mgr. Jan Kárník, honorární konzul Lichtenštejnska v České republice Mgr. Daniel Herman, předseda Česko-lichtenštejnské společnosti Mgr. Petr Svoboda, předseda Historického spolku Liechtenstein Ing. Pavel Juřík a další. Vernisáž přilákala okolo pěti desítek zájemců o historii, kteří mohli ochutnat také pivo z nově rekonstruovaného

lichtenštejnského pivovaru v Kostelci nad Černými lesy.

Výstava trvala do 15. září 2024 a patřila k nejúspěšnějším výstavním projektům Regionálního muzea Kolín. V červnu

výstavu navštívila i velvyslankyně Lichtenštejnska v České republice J. J. Marie-Pia Kothbauer princezna Liechtenstein. Výstavu doprovázel seriál přednášek.

RECENZE VÝSTAVY LICHTENŠTEJNOVÉ - 400 LET KNÍŽECÍHO RODU V ČECHÁCH

Regionální verze Deníku otiskly 28. února 2024 recenzi výstavy Regionálního muzea v Kolíně, jejíž vernisáž se konala před týdnem. Autor Stanislav Vaněk píše: „Českému působení Lichtenštejnů je věnována výstava *Lichtenštejnové – 400 let knížecího rodu v Čechách*. Ve výstavním sále a přilehlé prostoře Veigertovského domu, součásti Regionálního muzea v Kolíně, lze spatřit mnohdy dosud nevystavené rodové portréty, veduty lichtenštejnských sídel, sochy i archiválie. Expozice je instalována kombinovanou formou – výstavní panely po obvodu prostoru obsahují reprodukce sbírkových předmětů z majetku Lichtenštejnů a množství informací o dějinách rodu. Střed výstavního sálu vyplňují vitríny s unikátními exponáty a fotograficky je také

zastoupeno vesnické prostředí lichtenštejnských panství.“

Recenzent ocenil výběr a rozsah sbírkových předmětů nebo kopií dokumentů, které návštěvníkovi vůbec poprvé zprostředkovávají informace o dosud poněkud opomíjeném odkazu knížecího rodu v Čechách. „Autorský tým a spolupracovníci Regionálního muzea v Kolíně zajímavou a kompaktní výstavou připomínají čtyřistaleté výročí, dějinnou úlohu knížecího rodu Lichtenštejnů v Čechách posuzují bez polemik ohledně konfiskovaného majetku a dokazují, že Lichtenštejnové v Čechách žili po staletí ve smyslu zemském, nikoliv národnostním.“ - Garantem výstavy byl PhDr. Vladimír Jakub Mrvík Ph.D., autoři textů: Ing. Pavel Juřík a PhDr. Vladimír Jakub Mrvík Ph. D.

PŘEDNÁŠKA O NOVÝCH OBJEVECH ARCHEOLOGŮ NA "VELKÉM DEPOTU" U TÝNA NAD VLTAVOU

Ve středu 13. listopadu se v budově Sokolovny v Týně nad Vltavou konala další přednáška profesora PhDr. Rudolfa Zajíce, CSc., která se týkala archeologických nálezů v areálu bývalého dělostřeleckého polygonu,

který v letech 1744-1750 vybudoval vrchní velitel císařského dělostřelectva polní maršál Josef Václav z Liechtensteina. – Za objevem této významné vojenské památky stál Ing. Pavel Juřík a HSL, kteří také iniciovali

výzkum této lokality a vybudování naučné stezky.

Dělostřelecký polygon maršála Josefa Václava z Liechtensteina u Týna nad Vltavou vydává archeologům svá tajemství.

Město Týn nad Vltavou spolupracuje již čtvrtým rokem s *Archeologickým ústavem Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích* na výzkumu Velkého Depotu, který je jedním z nejcennějších evropských vojenských památek z doby 18. století. Tuto památku před 15 lety pomohl objevit Ing. Pavel Juřík z Historického spolku Liechtenstein, který k ní objevil i cenné dosud neznámé dokumenty ve vídeňských archivech a publikoval je.

„Velký Depot je historicky zcela výjimečnou lokalitou, která byla více než jedno století spojena s vojenstvím,

přesahujícím svým významem hranice regionu, neboť souvisí s reformou císařské armády za Marie Terezie v podobě zde zřízeného dělostřeleckého cvičiště (1749-1778) a následně s existencí a provozem armádních vozatajských skladů (do r. 1866) ...

Třiliberní polní dělo bylo moderní zbraní maršálovy reformy

je nutnost pojmout výzkum „Velkého Depotu“ jako široce koncipované badatelské téma, zahrnující v oblasti archeologické památkové péče podrobnou dokumentaci a prospekci terénu nejmodernějšími technologiemi s možným následným archeologickým odkryvem, cíleným do míst s dosud zachovanými relikty nebo s nově zjištěnými podpovrchovými objekty a plochami,“ říká o projektu jeho vedoucí PhDr. Rudolf Krajíc, CSc.

VÝSTAVA: HERKULES UMĚNÍ - KNÍŽE JAN ADAM I.

Knížecí sbírky Liechtensteinů připravily už tradičně speciální výstavu ve Vídni (16. 2. – 1. 4.). Tentokrát se týkala osobnosti knížete Jana Adama II. z Liechtensteina. Ten mimo jiné dal vybudovat dvě perly vrcholného baroka

ve Vídni - Majorátní a Zahradní palác a také položil základy dnešního Lichtenštejnska, když koupil svobodné panství Schellenberg a hrabství Vaduz (v roce 1719 byly spojeny a povýšeny na říšské knížectví Liechtenstein).

Kníže Jan Adam I. z Liechtensteinu byl úspěšný hospodář, mecenáš umění, stavebník Zahradního a Majorátního paláce ve Vídni a také prezident první rakouské státní banky *Banco del Giro*.

PŘED 97 LETY LICHTENŠTEJNSKO ZASÁHLA MIMOŘÁDNĚ NIČIVÁ POVODEŇ

Záříjová povodeň, která mimo jiné zasáhla i bývalé korunní země Liechtensteinů Opavsko a Krnovsko, vzbudila velkou solidaritu. Vyjádřila ji i knížecí rodina.

Samotné Lichtenštejnsko bylo po staletí sužováno povodněmi, které způsobovaly přívaly vody v Horním Rýnu. Největší z nich, před 97 lety 27. září 1927, zatopila rozsáhlou část knížectví a způsobila obrovské materiální škody. Při záchraně postižených občanů pomáhali i ženisté švýcarské armády s loděmi a pontony. Na odstraňování škod a materiální pomoci se rozhodujícím způsobem podílel vládnoucí kníže Jan II. Významnou

pomoc poskytli i stovky dobrovolníků z Lichtenštejnska, Švýcarska a Rakouska a také z Moravy - z míst, kde měl svá sídla a statky rod Liechtensteinů. Zkrotit vodní živel se podařilo až vybudováním vodní přehrady na Rýnu, jehož elektrárna na řadu desetiletí učinila knížectví čistým vývozcem elektrické energie.

Americký týdeník TIME otiskl o povodni v Lichtenštejnsku 10. října 1927 tento článek:

Podél mohutných Alp se na mnoho hodin vyvalila velká, hustá, modročerná mračna, která nesla těžké břemeno teplého deště. Sníh a led se měnily ve vodu, jak nekonečný déšť z nebe bušil do

ledovců a stovek zasněžených vrcholků. Vytvářely se malé kaluže, které se přelévaly v potůčky a strhávaly se po stěnách roklí do potoků, které zurčely a šplouchaly ve svém bezhlavém toku k mohutnějším řekám, jež napájely.

Přes noc stouplo Bodamské jezero ve Švýcarsku o 15 metrů, když se horní tok Rýna vylil do hučícího proudu kalné vody. Rýn stoupal stále výš a výš, tlak rozrušeného, rozbouřeného proudu byl stále větší a větší, až se nakonec protrhla obrovská pětitisícová hráz mezi Švýcarskem a malým Lichtenštejnským knížectvím a voda vystřelila dolů z hor jako deset tisíc rozrušených tygrů vrhajících se na svou kořist.

Brzy se 65 čtverečních kilometrů území Lichtenštejnska proměnilo v jednu obrovskou bažinu, nad mořem bahna se

zvedaly vrcholky domů a kostelních věží s občasnou oázou vyvýšeniny. Zběsilí sedláci hnali svůj dobytek, jak jen mohli, k vysokým kopcům půdy; vodáci s bolavými svaly napínali vesla, když převáželi ženy a děti ze zatopených domů do těch, které ještě stály nad hladinou. Mnoho lidí bylo nuceno strávit dva dny na střeších svých domů.

Lichtenštejnská vláda se obrátila s žádostí o pomoc na své sousedy, Švýcarsko a Rakousko. Oba státy vyslaly na pomoc při záchranných pracích vojáky a vojenské ženisty. Počet mrtvých se každou hodinou zvyšoval, ale nebylo možné zjistit žádné podrobnosti o ztrátách na životech, protože všechny telegrafní a telefonní linky byly strhány záplavou. Škody na majetku prý dosáhly mnoha milionů dolarů.

Dobová fotografie ukazuje široké území knížectví, které bylo zaplaveno vodou z řeky Rýna. Od dvacátých let povodním zabraňují hráze podél toku řeky.

Na pomoc postiženým Liechtenstein Post vydala sérii poštovních známek

NOVÉ KNIHY

Knížata z Lichtenštejna, páni země opavské a krnovské

V loňském roce Slezské zemské muzeum v Opavě uspořádalo velmi úspěšnou výstavu (už druhou v pořadí od roku 2017), kterou věnovalo působení rodu Liechtensteinů ve Slezsku a na Moravě. Nyní Slezské zemské muzeum ve spolupráci s LIECHTENSTEIN. The Princely Collections. Vaduz-Vienna a Statutárním městem Opava spolu s Opavskou kulturní organizací publikovalo knihu, která navazuje na tento úspěšný výstavní projekt.

Kniha *"Knížata z Lichtenštejna, páni země opavské a krnovské"* byla prezentována veřejnosti 28. listopadu v Historické výstavní budově Slezského zemského muzea. Nad akcí převzala záštitu a osobně se jí zúčastnila velvyslankyně Lichtenštejnského knížectví v České republice Její Jasnost Maria-Pia Kothbauer, princezna z Liechtensteina.

Kniha prezentuje v dvojjazyčném česko-anglickém formátu archiválii a umělecké sbírky se vztahem k regionu pocházející nejen z řady tuzemských, ale také i zahraničních sbírkotvorných institucí. Knihu (cena 990 Kč) je možné koupit na

ve Slezském zemském muzeu v Opavě, v turistickém informačním centru v Opavě nebo ji objednat na webu muzea:

<https://szm.cz/clanek/4726/expozicni-arealy/historicka-vystavni-budova-opava/aktuality/objednavka-knihy-knizata-z-lichtenstejna-pani-zeme-opavske-a-krnovske.html>

Kníže Karel I. z Lichtenštejna, 1569-1629, Finance-majetek-politika, PhDr Marek Vařeka, Ph.D.

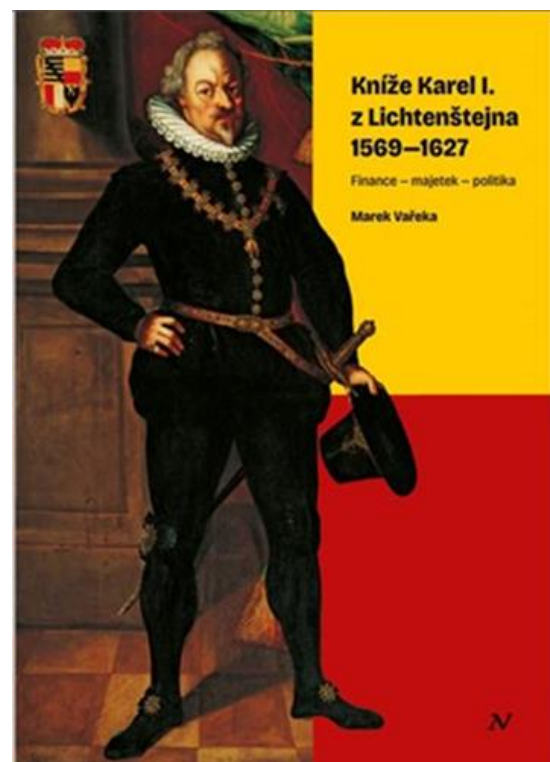
Mezi aristokratickými rody zemí Koruny české nejvíce rozporů vzbuzují Lichtenštejnové. Konfiskace jejich majetku dle tzv. Benešových dekretů v roce 1945 a lichtenštejnskou stranou vyvolané soudní (neúspěšné) spory mnohdy provázejí „vášně a hněv“, avšak donedávna chybělo nestranné posouzení dějinné úlohy Lichtenštejnů.

Rozsáhlá a jak dokládá obsáhlý poznámkový aparát důkladně připravená publikace je koncipována převážně z ekonomického úhlu pohledu na život a politickou dráhu knížete. Osm kapitol textu tvoří syntézu - badatelský přístup autora umožňuje detailní poznání nepokojných časů přelomu předbělohorské a pobělohorské epochy,

historie rodu Lichtenštejnů a dokazuje jeho zaujatost Karlem I. z Lichtenštejna. Čtivě vypráví příběh aristokrata, který sňatkem s Annou Marií z Boskovic nabyt značného jmění, konvertoval ke katolictví, byl ve službách třech panovníků, v okamžiku dějinného zlomu stál na straně císaře Ferdinanda II. a kterému se lojalita vyplatila. Byla to pouze lojalita habsburskému domu, která jej dosadila do pozice druhého muže království?

Kníže Karel I. z Lichtenštejna spíše, než sympatie vzbuzoval respekt, vždyť žil ve složité době, kterou zároveň pomáhal utvářet. Znal svoje místo v nejvyšších vrstvách stavovské společnosti, dodržoval soudobé zvyklosti a ve správný čas využíval příležitosti k ekonomickému vzestupu a zvýšení společenské prestiže. Kniha *Kníže Karel I. z Lichtenštejna 1569 – 1627. Finance – majetek – politika* je kvalitou mimořádná. Obsahuje kompletní analýzu života i kariéry schopného a významného aristokrata.

Knihu je možné koupit v knihkupectvích nebo v e-shopech.

Požehnané Vánoce a šťastný nový rok 2025

Vám přeje

Historický spolek Liechtenstein